

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres

Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

Bernadette Loosen
b.loosen@nijmegen.nl
T 0629652286

Ons kenmerk

E24.002732

Bijlage(n)

Bijgevoegd: Ja

Datum 27 augustus 2024
Onderwerp Halfjaarbrieﬀ Werk en Inkomen 2024

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de Halfjaarbrieﬀ Werk en Inkomen 2024 (bijlage 1), waarin we ontwikkelingen in ons bijstandsbestand schetsen en een aantal onderwerpen rond het beleidsterrein Werk in het afgelopen halfjaar toelichten. We laten de in- en uitstroom in de bijstandsuitkeringen in Nijmegen zien en de ontwikkeling daarvan ten opzichte van vergelijkbare kennissteden. Verder kijken we o.a. naar de redenen van in- en uitstroom van bijstandsgerechtigden en de duurzaamheid van de uitstroom uit een uitkering.

Toelichting

Om een versnipperde informatievoorziening over Werk en Inkomen te voorkomen, nemen we in onze halfjaarbrieﬀ ook regionale informatie op. Die gaat in deze halfjaarbrieﬀ over de voorlopige resultaten van WerkBedrijf in het eerste halfjaar van 2024 en de regionale aanpak Jeugdwerkgelegenheid. Ook melden we de voortgang van project ‘Doe je mee’.

In afstemming met fractiespecialisten Werk en Inkomen hebben we in het eerste kwartaal van dit jaar afgesproken dat de halfjaarbrieﬀ Werk en Inkomen compacter wordt dan de jaarbrieﬀ. Waar mogelijk geven we in deze begeleidende brieﬀ duiding aan de informatie en noemen we de samenhang tussen de resultaten en verschillende projecten/interventies. De leeftijdscategorie 27-55 jaar is op verzoek uitgesplitst naar twee categorieën: 27 tot met 39 jaar en 40 tot en met 54 jaar. We hebben in bijlage 2 een infographic toegevoegd waarin we de kerncijfers bijstand per 1 juli 2024 weergeven. Een aantal regionale onderwerpen komt voortaan slechts één keer per jaar terug, zoals de Regionale Tafel Arbeidsmarkt. Daarover rapporteren we de hoofdlijnen in jaarbrieven en volgt jaarlijks een aparte uitgebreidere raadsbrieﬀ, met daarin de ontwikkeling naar het Regionaal Werk Centrum in het kader van de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur. In de bijlagen 3a en 3b hebben we regionale arbeidsmarktinformatie van UWV opgenomen. Tot slot gaan we in een eenmalige bijlage (4) in op vragen die enige tijd geleden door de raad zijn gesteld over de uitgevoerde bijstandsexperimenten. We hebben afgesproken de beantwoording ervan op te nemen bij een (half)jaarbrieﬀ Werk en Inkomen.

Lokaal

Algemeen

De stijging van het aantal inwoners met een uitkering (Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz) in 2023 zien we in 2024 voortduren: in het eerste halfjaar van 2024 is er een stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden te zien van 6.770 (1 januari) naar 6.991 (1 juli). Dit is een toename van 3,3%. Deze lokale toename is groter dan de landelijke stijging van het aantal bijstandsuitkeringen¹: die bedraagt iets meer dan 0,5% (tot en met mei 2024). Het aantal mensen in Nederland dat eind mei 2024 een bijstandsuitkering ontving, is met 404.000 relatief laag en rond hetzelfde niveau als tien jaar geleden.

We hebben geen eenduidige verklaring voor de lokale relatief grote stijging. Met een ambtelijke werkgroep werken we sinds begin dit jaar aan maatregelen om de instroom te beperken en de samenwerking met WerkBedrijf (primair verantwoordelijk voor bemiddeling naar werk) te verbeteren. We werken aan snelle(re) verwijzingen naar WerkBedrijf, gezamenlijke intakes en samenwerking in de integrale aanpak rond een bijstandsgerechtigde, meer inzet op werving van kandidaten voor beschutte werkplekken, etc.

Kenmerken bijstandspopulatie

We zien dat de samenstelling van de bijstandspopulatie in de tijd nauwelijks verandert: ruim een derde deel is 55 jaar of ouder, drie kwart is alleenstaand, zeker meer dan de helft heeft een laag opleidingsniveau (onbekend of niet ingevuld duidt op een niet afgeronde opleiding en geen startkwalificatie, blijkt uit nader onderzoek) en meer dan de helft van de uitkeringen wordt langdurig (> 5 jaar) verstrekt.

Benchmark

In 2013 is door de Auditcommissie een set van benchmarksteden vastgesteld die in de Stads- en Wijkmonitor worden gebruikt ter vergelijking met Nijmegen. Deze steden zijn geselecteerd op basis van vergelijkbaarheid: kennisstad, bevolkingsomvang en nabijheid. Tot en met juni 2024 zien we in Nijmegen een sterkere stijging t.o.v. de andere kennissteden van 0,8%. De overige kennissteden dalen gemiddeld t.o.v. 2022 met 3,2%. Sinds eind 2023 neemt het verschil tussen Nijmegen en de kennissteden toe. We hebben hier geen sluitende verklaring voor, behalve dan dat in Nijmegen vanuit historisch perspectief al tientallen jaren sprake is van een relatief hoog beroep op bijstandsuitkeringen in vergelijking met andere kennissteden.

¹ CBS.nl, Personen met een bijstandsuitkering tot de AOW-leeftijd. Cijfers beschikbaar tot en met mei 2024.

Ontwikkelingen uitkeringen en arbeidsmarkt

Uitkeringen

Zoals vermeld steeg het afgelopen jaar het aantal bijstandsuitkeringen in Nijmegen. Ook het aantal WW-uitkeringen in Nijmegen is het afgelopen jaar gestegen: met 7,9%. Landelijk neemt het aantal WW-uitkeringen toe met 10%. Ondanks de stijging ligt dit aantal nog altijd op een zeer laag niveau in verhouding tot de beroepsbevolking.

De arbeidsparticipatie in Nederland (het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking) is nog steeds hoog. De arbeidsparticipatie kwam in het eerste kwartaal van 2024 uit op 73%. In hetzelfde kwartaal in 2023 was het aandeel werkenden 0,3 procentpunt lager: 72,7%. De werkloosheid bedroeg 3,6% van de beroepsbevolking. Het aantal werklozen is in de afgelopen drie maanden bijna niet veranderd.

Arbeidsmarkt en economische groei

Na turbulente jaren met een coronapandemie, gevolgd door een snel economisch herstel, stabiliseert de banengroei in 2024 en 2025. Het aantal ontstane vacatures groeit licht. Naar verwachting neemt het aantal banen voor werknemers en zelfstandigen in 2024 toe met 88.000 (+0,8%) en in 2025 met 85.000 (+0,7%).

Door aanhoudende personeelstekorten kunnen niet alle vacatures worden vervuld.

Bedrijven groeien minder of moeten andere oplossingen vinden om de productie toch te laten groeien. Sectoren als de industrie en groothandel zetten vol in op automatisering.

Ook in de sector vervoer en opslag is sprake van toenemende automatisering.

Voor dienstverlenende sectoren als horeca, onderwijs en zorg en welzijn is het automatiseren van kerntaken lastiger. De werkdruk in deze sectoren neemt toe omdat de vraag naar diensten stijgt, terwijl het op een krappe arbeidsmarkt lastig is om personeel te vinden. Dit vraagt van werkgevers om werk anders te organiseren, breder te kijken naar potentiële nieuwe medewerkers en aantrekkelijk te blijven voor bestaande medewerkers.

Het Centraal Planbureau (CPB) verwacht voor 2024 (+0,6%) en 2025 (+1,6%) een gematigde economische groei, nadat de economie bijna stilviel in 2023 (+0,1%). De groei in 2024 en 2025 komt vooral door bestedingen van de overheid en van huishoudens.

Instroom in de bijstand

De instroom in de bijstand in het eerste halfjaar van 2024 is t.o.v. het eerste halfjaar 2023 gestegen met 14,7%: van 693 naar 796 nieuwe bijstandsgerechtigden. De instroom in het eerste halfjaar 2024 was het hoogst in de maanden januari en mei (142) en het laagst in april (119). De gemiddelde instroom was 132 bijstandsgerechtigden per maand.

In 2022 bedroeg de gemiddelde maandelijkse instroom 96 cliënten; in 2023 was deze gemiddeld 118 cliënten per maand. We zien dus een duidelijke stijging.

We hebben de instroom bekeken op kenmerken van de mensen en op de redenen van instroom, maar vinden daarin geen sluitende verklaring. De instroom over de verschillende leeftijdscategorieën vertoont geen grote fluctuaties. Wel zien we in Nijmegen het aandeel jongeren tot 27 jaar dat nieuw in de bijstand komt met 4% toenemen (van 34% naar 38%). Landelijk is over het 1^e kwartaal van 2024 bekend dat het aandeel jongeren in de bijstand met 8% is toegenomen. We zien een daling (-3%) bij de groep van 27 tot en met 39 jaar die nieuw instroomt in de bijstand.

De voornaamste reden voor instroom in het afgelopen halfjaar is de verhoogde taakstelling van het COA (huisvesting van statushouders). Aan de Nieuwe Dukenburgseweg (NDW21) is eerder dit jaar een groot aantal woningen opgeleverd, waarvan een deel beschikbaar is gesteld aan statushouders. Daarnaast komen relatief veel overnames van andere gemeenten, beëindiging studie en max. WW-uitkering voor. Invloed uitoefenen op de instroom is niet eenvoudig. Natuurlijk toetsen we het recht op uitkering en voorliggende voorzieningen. Waar perspectief op werk of werk-gerelateerde activiteiten lijkt te zijn, melden we mensen aan bij WerkBedrijf.

Uitstroom uit de bijstand

In de eerste helft van 2024 stroomden 594 mensen uit een uitkering; dit is een lagere uitstroom dan diezelfde periode in 2023 (614) en betekent een daling van 3,6%. De gemiddelde maandelijkse uitstroom was 99. In heel 2023 was de gemiddelde uitstroom per maand 102.

Ook de uitstroom hebben we geanalyseerd. Uitstroom naar werk en naar een eigen bedrijf maakt in het eerste halfjaar 45% uit van de totale uitstroom uit een uitkering. Dit is hetzelfde percentage als in 2023. Het blijft de primaire uitstroomredenen en daarop kunnen we zelf enige invloed uitoefenen. Overige belangrijke uitstroomredenen zijn verhuizing en het bereiken van de AOW-leeftijd; daarop hebben we geen invloed. De verdeling van de uitstroom over de leeftijdsgroepen fluctueert iets: jongeren tot 27 jaar stromen iets vaker naar werk uit dan vorig jaar: hun aandeel in die uitstroom stijgt van 22% naar 25% en zien we ook terug in de toegenomen plaatsingen van jongeren door WerkBedrijf. In de Tussenrapportage van WerkBedrijf (medio september a.s.) verwachten we een verdere duiding van de uitstroom naar werk te zien. Landelijk zijn er nog geen uitstroomcijfers bijstand beschikbaar.

Duurzaamheid uitstroom

De duurzaamheid van de uitstroom naar werk hebben we gedefinieerd als het percentage mensen dat 12 maanden na uitstroom uit de bijstand door werk niet opnieuw ingestroomd is in de bijstand. Dat percentage is over het eerste halfjaar van 2023 iets hoger dan de jaren ervoor: 89% in 2023 versus 87% in 2021 en 2022. Naar geslacht, leeftijd of uitkeringsduur zijn geen grote verschillen in duurzaamheid van de uitstroom naar werk te zien. Het valt op dat mensen die langdurig een uitkering hebben ontvangen voordat zij naar werk uitstroomden (> 5 jaar), relatief hoog scoren op deze duurzaamheid: 89% van hen stroomde niet opnieuw in de bijstand, terwijl dat bij andere groepen bijstandsgerechtigden 86-87% is. Langdurige werkloosheid lijkt daarin niet per se bepalend te zijn. Het is dus de

moeite waard om conform ons beleidsuitgangspunt te investeren in mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, waaronder langdurig werklozen.

Project 'Doe je mee'

Per eind juni 2024 zijn ruim 3.000 mensen aangemeld bij 'Doe je mee'. Met ruim 2.400 van hen zijn de gesprekken afgerond en is een eindadvies opgesteld.

- De groep die naar WerkBedrijf doorgeleid kan worden voor begeleiding naar werk is licht afgenomen van 7 naar 6%. De groep die kan participeren met ondersteuning van een participatiecoach (door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk te doen) is stabiel op 14%. Al met al blijkt dus één vijfde van de aangemelde bijstandsgerechtigden potentie heeft op het vlak van werk of participatie anderszins.
- 41% van de mensen kan nog geen stappen richting participatie of werk zetten vanwege een zorgtraject (35%) of vanwege het feit dat eerst nog zorg georganiseerd moet worden (6%).
- In 9% van de gevallen is sprake van kortdurende problematiek (schulden, taalniveau, psychische/fysieke klachten, thuissituatie). Zij worden gevolgd door team Inkomensbeheer.
- De overige mensen (18%) zijn terug gemeld naar de gemeente omdat zij reeds (parttime en maximaal) werken, studeren, een eigen bedrijf starten/zijn gestart (12%) of omdat participatie niet haalbaar is (6%).
- Tenslotte is er een groep die afziet van deelname aan 'Doe je mee' (12%). Zij worden uitgenodigd door de klantmanagers van team Inkomensbeheer om te bekijken wat daarvan de reden is.

De richting van de adviezen vanuit 'Doe je mee' is in de afgelopen 2,5 jaar nauwelijks gewijzigd. Vanwege financiële ruimte binnen het projectbudget kunnen we 'Doe je mee' voortzetten tot februari 2025. Dat geeft ons wat meer tijd om de werkwijze van 'Doe je mee' zo goed mogelijk te integreren in de uitvoeringspraktijk van de nieuwe Participatiewet-in-balans, die in 2025 aan de orde is.

Resultaten WerkBedrijf

We kunnen in deze halfjaarbrieven slechts beperkte informatie geven over de resultaten van WerkBedrijf in het eerste halfjaar van 2024. Op het moment van opstellen van deze halfjaarbrieven beschikten we namelijk nog niet over de Tussenrapportage van de MGR over 2024. Deze wordt medio september aan de colleges en raden in de regio aangeboden. In de rapportage wordt uitgebreid ingegaan op de inhoudelijke en financiële voortgang van WerkBedrijf in het afgelopen halfjaar. Als gevolg van een recente wijziging in de regeling van de MGR kunnen de gemeenteraden een zienswijze uitbrengen over de Tussenrapportage. Zo komen de resultaten van WerkBedrijf over het afgelopen halfjaar op een ander moment alsnog aan bod.

De eerste indruk van de resultaten voor de gemeente Nijmegen is dat deze op meerdere onderdelen sterk verbeterd zijn ten opzichte van het eerste halfjaar van 2023. We kunnen nog geen vergelijking maken met de doelstellingen zoals opgenomen in de begroting voor 2024, aangezien deze regionaal zijn en we nog niet over regionale cijfers beschikken van het afgelopen halfjaar. De plaatsingen op werk van < 28 uur en > 28 uur zijn toegenomen.

Niet al deze plaatsingen leiden tot uitstroom uit de bijstand: enerzijds omdat een aanvullende uitkering nog nodig kan zijn en anderzijds omdat ook niet-uitkeringsgerechtigden (ook een groep die onder de Participatiewet valt) in de cijfers zijn opgenomen. Ook de plaatsingen op werk van mensen met arbeidsbeperking en van jongeren namen toe (hierin zitten overigens dubbelingen met de parttime en fulltime plaatsingen op werk). Plaatsingen van statushouders en plaatsingen met behoud van uitkering (ontwikkelbanen) zijn lager dan in dezelfde periode vorig jaar. Een verdere duiding van de resultaten en bevindingen verwachten we medio september a.s. in de Tussenrapportage van WerkBedrijf.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester

Bijlagen

1. Halfjaarbrieven Werk en Inkomen 2024;
2. Infographic Kerncijfers Bijstand per 1 juli 2024;
- 3a. Regionale Maandcijfers Arbeidsmarkt Rijk van Nijmegen (UWV);
- 3b. Regionale nieuwsflits arbeidsmarkt Gelderland (UWV);
4. Beantwoording raadvragen over vervolg bijstandsexperimenten.